

KRÓNIKA

A MAI JUGOSZLÁVIA

A »Trends and Tides« amerikai folyóirat, amely Louis Adamics szerkesztésében jelenik meg, már hat éve fennáll. Ezévi első számában néhány jelentős cikket közölt. Egyebek között Louis Adamics leveleit, amelyeket jugoszláviai tartózkodása ideje alatt írt barátaihoz, Amerikába. Ezekben a levelekben vázolja hazánkban, különösen Szlovéniában szerzett benyomásait, s valóságunkat úgy írja le, ahogyan látta. Egyik levelében például ezt írja:

»Egyik helységből a másikba utazva alkalmam volt hasznosan elbeszélgetni a kormánykörökhöz tartozó és rajtuk kívülálló emberekkel. Résztvettem egymásközötti számos vitájukon is.

Ugy láttam, hogy Jugoszláviában mindenki teljesen szabadon vitatkozhat, ha becsületesen viseltetik az új forradalmi fejlődés iránt, bármennyire mély eltérései volnának is a többiekkel szemben. A nézeteltéréseket, ha azok becsületesek és lojálisak, eltűrik, sőt még is becsülik.

Szlovénia, Jugoszlávia többi részeivel együtt ma a szocialista forradalom útján halad, amelyet a népek többsége az életbenmaradás ügyének tekint. A kérdés ez: lenni vagy nem lenni. Ez olyan ügy, amelynek sikert kell aratnia.

A kell itt annyira kizárólagos, mint a háború idején volt. A háborút meg kellett nyerni, a náciakat le kellett győzni, mert másként a becsületes életnek vége lett volna. Ma Szlovéniában, mint egész Jugoszláviában is a helyzet teljesen ugyanaz. A régebbi paraszti maradiságot, amely az országot különféle fejlett ipari államnak kényére-kezdvére hagyta, fel kell számolni. A jugoszlávok, a szlovének számára ez az egyedüli mentés. Ezt valamennyien elismerik.

Eszerint, aki a szocialista forrada-

lom ellen működik, — olyan forradalom ellen, amelyben győzni kell —, a forradalomnak ugyanolyan ellensége, amilyen ellensége a háború idején minden náci és minden nácibarát volt.

Itt azonban semmi terror sincs, ahogy azt, azok az amerikaiak gondolják, akiket a kommunista ellenes hisztéria megszállt.

BOLGÁR RÁGALMAK EGY MACEDÓN ÍRÓRÓL

Napisajtónk beszámol azokról a rágalmakról, amelyeket a bolgár sajtó és rádió hazánkat, többek között egy macedón író állítólagos üldöztetésével és börtönbevitésével is illette. A tájékoztatóirodás rágalomhír szerint, Venkov Markovszki macedón író »megfosztották megélhetési lehetőségeitől és szabadságától.« A rágalomhadjárattal kapcsolatban, a macedón népköztársaság kormányának tájékoztatói osztálya, hivatalos jelentést adott ki, amelyben cáfolja ezeket a rágalmakat. Markovszki sohasem volt letartóztatva, vagy házi őrizetben. Együtt él családjával; 1948 végéig mint állami tisztviselő kapott fizetést, ma pedig az állami kiadóvállalat alkalmazottja, bár betegsége miatt több mint két éve nem dolgozik. Az író nagyapja állami alkalmazott, felesége, aki a »Kultúra« kiadóvállalatnál dolgozott, saját kérelmére otthagyta állását, és jelenleg egyetemi hallgató. Az író fia iskolába jár, és aktív tagja a »Hriszto Karpov« pionírcsapatnak.

A hivatalos cáfolat ezután rámutat arra, hogy soha senki nem veszélyeztette Markovszki anyagi egzisztenciáját, ellenkezőleg, az író különböző kiadóvállalatoktól és intézményektől nagyobb összegeket kapott műveirért, és több ízben állami kitüntetésben részesült. Igen sok műve jelent meg, legutóbb 1949-ben a »Jugoszláv Kül-

tészet» című antológiában számos versét közölték. Nem igaz az, hogy műveinek megjelenését korlátozták, illetve, hogy azokat »átköltik«.

ESZPERÁNTÓ MOZAIK

Elkészült az első Eszperántó nyelven szinkronizált jugoszláv kultúrfilm. A filmet a Szlovén Népköztársaság filmgyára készítette el a külföld számára. Ezzel, a semleges nemzetközi nyelven készült hangosfilm-mel is bizonyítékát adjuk politikánk nemzetközi vonalvezetésének. Eddig csak Angliában, Dániában, Hollandiában, Franciaországban, Magyarországon és Németországban szinkronizáltak filmeket Eszperántó nyelven.

A zágrábi, lyublyanai és szarajevói rádióállomás után most folynak az előkészítő munkálatok, hogy a beográdi rádióállomás is megkezdje Eszperántó nyelvű adásait.

A Szakszervezetek Szlovéniai Köztársasági Tanácsa 100.000 dinár segílyt adott a Szlovéniai Eszperántó Szövetségnek. A segíly legnagyobb részéből a munkások részére rendeznek Eszperántó tanfolyamokat.

HAJNALBAN

Michail Avramescu versei

(A román kultúrszövetség kiadása, Versec, 1947.)

Mihail Avramescu, »Hajnalban« című verseskötetének megjelenése a fiatal román irodalom első sikere volt. Mihail Avramescu ezzel a kötetével nem kezdőként, hanem olyan költőként jelentkezett, aki már aznek is, így például a »Dal Titoról«, vagy pedig a »Dal« című versében. Különösen sikerült a »Munkásnapok« előtt, a régi Jugoszláviában is foglalkozott költészettel, de mivel nem támogatta senki, félbe kellett hagyania irodalmi munkásságát. Mihail Avramescu, belépve a »Lumina« irodalmi körbe, amely csak a Népfel szabadító Háború és a népi forradalom diadalmas befejezése után alakulhatott meg, új szárnyakra kapott. Megjelentetve írásait a »Libertatea literara« című irodalmi folyóiratban, Mihail Avramescu mind termékenyebbé vált. Végül is megjelent költeményének első gyűjteményes kiadása, amelyben a költő már úgy jelentkezik, mint aki elsajátította a

verselés mesterségbeli részét, kifinomult zenei és hangzási kifejező eszközökkel bír, új tárgyat visz be a költészetbe és azt művészi formába dolgozza. Avramescu költői ihlettségének témáit a közelmúltból, a volt kapitalista Jugoszláviából meríti, ahol jellegzetes társadalmi momentum a parasztok, valamint munkások kizsákmányolása. Ez kivehető a verseskötet ciklusaiból is. Az első ciklus »Fekete hajnalok« címen a régi Jugoszlávia kizsákmányoló rendszerét mutatja be és ez a társadalmi mozzanat különösen kifejező erejű az »Amikor állást kerestem« és »Emlékezés« című versekben. Az »Izzó hajnalok« című második ciklusában, Mihail Avramescu a megszállás sötét napjait mutatja be, szemlélteti népeink és a román kisebbség nehéz sorsát és nagy áldozatait. Ez különösen erősen nyilvánult meg a »Gondolatok Alba-Makra Péterről« című versében. Utolsó ciklusa a »Felvirágozott hajnal« címet viseli. Ezekben a verseiben megénekl a felszabadulás utáni valóságunkat, örömlünket, életünket, hazánk építését. Ebben a ciklusban bemutatja a falut, a mezei munkát, a hagyományos falusi kólót, azután a különféle nemzetiségű népek barátkozását; annak az embernek az érzelmeit, aki elhagyta szülőfaluját és a gyárba ment dolgozni. Az »Öröm«, a »Kóló«, a »Munkás ének« és a »Levél« című versek tartalmuknál, lükettető ritmusuk és gazdag költői képekkel fogva gyakorolnak hatást az olvasóra. Mégis Mihail Avramescu egyes verseiben átcsap a prózába és gondolatait, valamint érzéseit újszólásokkal fejezi ki. Egyes verseiben utánozza a népi líra költemények formáit és ütemezését, de akkor sem szolgáiban teszi ezt, hanem átdolgozza a népi terméket, gördülékeny ritmusával és stílusával költői képeket helyez a versebe. Ez különösen megfigyelhető a »Kóló« és »Öröm« című verseknél. Mihail Avramescu versgyűjteménye, habár ciklusokra van osztva, mégis egy egészet képez. A versek természetesen és minden erőltetés nélkül egy egészet alkotnak.

NÉPRAJZI KUTATÁSOK BELA CRKVA KÖRNYÉKÉN

Néprajzkutató expedíció járt Bela Crkva környékén. Az expedícióban résztvettek a beográdi és vajdasági múzeumok szakértői.

Feladatuk az volt, hogy minél több anyagot gyűjtsenek a beográdi, noviszádi és verseci népművészeti múzeumok számára, valamint, hogy beavassák a gyakorlati munkába az expedícióban résztvevő fiatal néprajz-kutatókat. Az expedíció jelentős munkát végzett és sok eddig ismeretlen adatot és anyagot gyűjtött. Ez mindenképpen hozzájárul ahhoz, hogy még nagyobb mértékben tudományosan feldolgozzák Vajdaság népi szokásait, népviseleteit, népi táncait, stb. Az összegyűjtött anyagot feldolgozva, rövidesen könyv alakban is kiadják.

FALUM ÉNEKE

Jon Balan versei

(A román kultúrszövetség kiadása, Versec, 1947.)

Jon Balan versei nincsenek ciklusokba osztva. Úgy látszik, többekévesb minden rendszer nélkül vannak egybegyűjtve. Nem lehet, rendszerbe foglalni őket, vagy legalább is csak időrendi sorrendjük állapítható meg. Jon Balannak sikerült meleg, közvetlen hangjával bemutatni szülőfaluját; sikerült megénekelnie falujának keserveit, nehézségeit, a kizsákmányoltak nyomorát, az elnyomottak bűját a megszállás idejében. Úgy látszik, hogy a versekben a szentimentalizmus elnyomja a forradalmiságot. A költő elhanyagolja az elnyomott nép lázadását, habár a népnek ez a lázadása kisejthető a »Belső lázadás« című verséből. Jon Balan verseiben mégis leginkább hazánk újjáépítésének és építésének motívumai lelhetők fel. Itt van előttünk a falu, a fel-

szabadulásnak örvendő nép, a szegényparasztok öröme, akik először mennek ki a földekre, hogy a sajátjukat szántsák, — azt a földet, amit a földreformban kaptak. Jon Balannak sikerült megfelelő ellentétek felhasználásával bemutatnia a jelen előnyét a mult fölött: Így például a »Földművesnek« és a »Gyermekkorom falvában« című verseiben. Különösen arra törekszik, hogy bemutassa a különféle nemzetiségű népek barátkozását, ami nálunk csak a népi forradalom győzelmével következhetett be. Ez a motívuma Jon Balan több versének. Verselése és stílusa néha túl egyszerű, primitív, észrevehető bennük a költő irodalmi-esztétikai kultúrájának hiánya. Egyes verseiben frázisokat használ és olcsó szólammokkal dobálódzik. (»Tavasszal a kezemben«). Balan sokszor túlságos aprólékossággal írja le a természetet, pepszel, ami ugyan elég hatásos és sikerült, de Georg Kosbukra, az ismert klasszikus román íróra emlékeztet bennünket; talán csak az a különbség, hogy nála traktorokról, mezőgazdasági gépekről és más korszerű eszközökről van szó, míg Kosbuk verseiben ilyen nincs (a »Reggel a faluban«, »Kevés kéve után«, »Az országút mentén« című versek). Ami a formát illeti, Jon Balan néhol igyekszik alkalmazni a klasszikus verselést és rímhasználatot, ami elég természetes és közvetlen. Egyes verseiben nyoma van Majakovszki szabad verselésének is, így például a »Dal Titoról«, vagy pedig a »Dal« című versében. Különösen sikerült a »Munkásnapok« című verse, amelyben bemutatja a földműves örömét, aki traktorral szántotta földjét; majd költőien megénekli ebédjét a szabadban és késő esti hazatérését a munkából. Mindezt erőltetés nélkül, mert a gondolatok és érzések természetesen követik egymást.

T. Doban.